

Received / Makale Geliş Tarihi 19.05.2025
Published / Yayınlanma Tarihi 31.07.2025
Volume (Issue) Cilt (Sayı) 9 (56)
pp / ss 564-571

Research Article / Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.16730299
Mail: editor@pejoss.com

Ayten Baran

<https://orcid.org/0009-0004-1869-1417>

İstanbul Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Grafik Tasarımı Programı, İstanbul /Türkiye

ROR Id: <https://ror.org/03natay60>

Dr. Öğr. Üyesi Erdem Çağla

<https://orcid.org/0000-0003-4806-8103>

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, İstanbul /Türkiye

ROR Id: <https://ror.org/0188hvh39>

Ebru Sanatçısı Garip Ay Eserlerinin Grafik Tasarım Bağlamında İrdelenmesi¹

The Analysis of Ebru Artist Garip Ay's Works in the Context of Graphic Design

ÖZET

Bu çalışma, geleneksel Türk süsleme sanatı olan ebrunun çağdaş grafik tasarım ilkeleriyle ilişkisini Garip Ay'ın eserleri üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ebru sanatının tarihsel kökenleri, teknik gelişimi ve ifade biçimleri incelenmiş; ardından grafik tasarımın temel ilkeleriyle olan ilişkisi açıklanmıştır. Grafik tasarımın görsel hiyerarşi, denge, ritim, kontrast, vurgu ve uyum gibi ilkeleri bağlamında Garip Ay'ın figüratif ve tematik ebru yorumları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, ebru sanatının sadece geleneksel bir teknik değil, aynı zamanda günümüzün dijital ve kavramsal görsel kültürüyle buluşan bir anlatım dili olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın uygulamalı kısmında, sanatçının farklı dönemlere ait dört eseri seçilerek görsel analiz yöntemiyle grafik tasarım kriterleri çerçevesinde incelenmiştir. Analiz sonuçları, Garip Ay'ın ebru sanatına özgün bir ifade dili kazandığını; geleneksel ile modern, soyut ile figüratif ve statik ile hareketi bir araya getirdiğini göstermektedir. Eserlerinde dijital medya ve görsel anlatım araçlarını etkin şekilde kullanan sanatçı, ebruyu hem görsel sanatlar hem de grafik tasarım bağlamında disiplinlerarası bir platforma taşımıştır.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, Ebru Sanatı, Garip Ay, Tasarım İlkeleri.

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship between the traditional Turkish decorative art of ebru and contemporary graphic design principles through the works of artist Garip Ay. The historical background, technical development, and expressive dimensions of ebru are explored, followed by an analysis of its intersection with key principles of graphic design. Within the framework of visual hierarchy, balance, rhythm, contrast, emphasis, and harmony, Garip Ay's figurative and thematic ebru interpretations are evaluated. The findings suggest that ebru functions not merely as a traditional technique but as a narrative language that interacts with the visual culture of the digital age.

In the applied section of the research, four selected works from different periods of the artist were analyzed using visual analysis methods, within the context of graphic design principles. The results indicate that Garip Ay introduces a distinctive visual language to ebru, synthesizing traditional and modern elements, abstraction and figuration, stasis and movement. Through his effective use of digital media and visual storytelling tools, the artist situates ebru within an interdisciplinary artistic framework that resonates with both visual arts and contemporary design discourse.

Keywords: Graphic Design, Ebru Art, Garip Ay, Design Principles.

¹ Bu makale Ayten Baran'ın "Grafik Tasarımın Ebru Sanatına Etkisi" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Ebru sanatı, Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan köklü geçmişiyle Türk-İslam sanatının önemli bir kolunu oluşturmaktadır. Suyun yüzeyinde şekillenen boyaların kâğıda aktarılmasıyla elde edilen bu sanat formu, tarih boyunca hem dekoratif hem de anlam yüklü bir ifade aracı olarak kullanılmıştır. Osmanlı döneminde kitap süslemelerinde, hat sanatının arka planlarında ve diplomatik belgelerde estetik katkı sağlayan ebru, zamanla yalnızca zanaat temelli bir uğraş olmaktan çıkıp sanatsal bir ifade biçimine dönüşmüştür. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, özellikle Türkiye'de ebru sanatına dair teknik ve kavramsal yaklaşımlarda önemli dönüşümler yaşanmış, bu süreçte bireysel sanatçı üslupları öne çıkmaya başlamıştır.

Günümüzde ebru sanatı, sadece geleneksel formlarla sınırlı kalmayıp dijitalleşen çağın estetik anlayışlarıyla da ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda Garip Ay, klasik ebru disiplini modern grafik tasarım ilkeleriyle buluşturarak hem ulusal hem de uluslararası alanda dikkat çeken yenilikçi bir sanat pratiği ortaya koymuştur. Figüratif ebru uygulamaları, temsili anlatılar, sinematografik sunumlar ve dijital medya kullanımı, Ay'ın eserlerinde ebruya yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu çalışma, Garip Ay'ın seçili ebru eserlerini grafik tasarım ilkeleri açısından inceleyerek, ebrunun çağdaş görsel iletişimde nasıl bir anlatı potansiyeli taşıdığına dair değerlendirmeler sunmayı hedeflemektedir.

2. EBRU SANATI

Ebru sanatı kökleri Orta Asya'ya dayanan ve kâğıt süsleme sanatı olarak şekillenen özgün bir görsel anlatım biçimidir. Kaynaklarda genellikle "suyun yüzeyinde resim yapma sanatı" olarak tanımlanan ebru, ilk olarak doğu toplumlarında gelişmiş ve yüzyıllar boyunca hem estetik hem de kültürel işlevleriyle değer görmüştür. Ebru sanatının doğuşuna ilişkin kesin tarihî veriler sınırlı olmakla birlikte, bazı araştırmacılar bu sanatın 13. yüzyıl civarında Türkistan coğrafyasında ortaya çıktığını ve oradan İran'a, ardından Osmanlı topraklarına geçtiğini ifade etmektedir (Barutçugil, 1999). Ebrunun kökeniyle ilgili bu görüşleri destekleyen belgelerden biri de Buhara ve Semerkand gibi Orta Asya kentlerinde kâğıt bezeme işlerinin yaygın olarak kullanıldığına dair kayıtlardır (Kâğıtçı, 1963, s. 37-44). Ebru sanatının ilk örneklerine dair bulgular genellikle "kâğıt boyama" ya da "kâğıt süsleme" olarak adlandırılan tekniklerin gelişimi ile örtüşür. İran'da "abri" yani bulutlu kâğıt olarak anılan bu teknik, erken dönemlerde kitap süslemelerinde ve diplomatik belgelerde zarafeti artırmak amacıyla kullanılmıştır (Freeman, 2001, s. 3-11). Ebruya dair terminoloji de bu dönemlerde şekillenmeye başlamıştır. "Ebru" kelimesi Farsça kökenli olup "bulut" anlamına gelen "ebr" sözcüğünden türemiştir. Bu durum, ebrunun hem doğayla olan ilişkisini hem de soyut biçimsel karakterini vurgulayan önemli bir göstergedir. Osmanlı'ya gelişiyse birlikte ebru sanatı yalnızca bir süsleme biçimi olmaktan çıkmış, aynı zamanda bir ifade biçimi ve ustalık alanı olarak gelişmiştir. Osmanlı döneminde özellikle 15. yüzyıldan itibaren ebrunun bağımsız bir sanat dalı olarak kabul edildiği görülmektedir. Bu döneme ait belgelerde ebrunun hat sanatının arka planını süslemek için kullanıldığı, yazma eserlerin tezyininde rol aldığı ve kimi zaman tek başına sanat eseri olarak üretildiği anlaşılmaktadır (Derman, 1977). Özellikle Topkapı Sarayı arşivlerinde ve Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki el yazmalarında yer alan ebru örnekleri, sanatın bu dönemdeki gelişimini ve kullanım çeşitliliğini yansıtmaktadır.

Ebru sanatı, yüzyıllardır varlığını sürdüren, Türk kültürünün önemli geleneksel sanat dallarından biridir. Su yüzeyine serpilerek doğal boyaların çeşitli araçlarla yönlendirilerek desen oluşturması ve bu desenlerin kâğıda aktarılmasıyla meydana gelen ebru, her biri tekil olan kompozisyonlarıyla dikkat çeker. Tarihsel süreçte özellikle Osmanlı döneminde kitap süsleme, hat sanatı ve ciltleme gibi alanlarda estetik bir unsur olarak kullanılan ebru sanatı, kökeni Orta Asya'ya dayanan, ancak zamanla Anadolu'da özgünleşerek zenginleşen bir ifade biçimidir. Sanatçının müdahalesi ile doğanın akışkanlığı arasında kurulan denge, ebruyu hem teknik hem de felsefi açıdan özgün kılmaktadır.

Günümüzde ebru sanatı yalnızca geleneksel bir estetik form olarak değil, aynı zamanda çağdaş tasarım anlayışlarıyla ilişkilendirilebilecek bir görsel dil olarak da değerlendirilmektedir. Özellikle grafik tasarım disipliniyle kurulan yapısal ve kavramsal ilişkiler, ebrunun görsel ilkeler açısından yeniden ele alınmasına olanak tanımaktadır. Ritim, denge, renk kullanımı, kompozisyon ve doku gibi temel grafik tasarım öğeleri, ebru sanatının yaratım sürecinde tarihsel olarak sezgisel biçimde uygulanmıştır. Ayrıca dijital teknolojilerin gelişmesiyle birlikte ebru desenlerinin taranarak vektörel veya piksel tabanlı grafik ürünlere dönüştürülmesi, bu geleneksel sanatın çağdaş tasarım ortamlarında yeniden yorumlanmasına olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda ebru sanatı, sanat eğitimi ve grafik tasarım alanlarında disiplinlerarası bir köprü işlevi görmektedir.

Ebru sanatında teknik çeşitliliğin artması, bu sanatın hem tarihsel gelişimi boyunca geçirdiği dönüşümleri hem de farklı sanatçıların bireysel katkılarını yansıtan önemli bir göstergedir. Ebru teknikleri, kullanılan araç ve malzemelerin çeşitlenmesi, uygulama biçimlerindeki farklılıklar ve estetik tercihler doğrultusunda zamanla sınıflandırılabilir hale gelmiştir. Bu sınıflandırmalar, sadece sanat tarihçileri için değil, aynı zamanda uygulayıcılar ve sanat eğitimcileri için de rehber niteliği taşır. Ebru tekniklerinin sınıflandırılmasında belirleyici olan temel kriterler arasında desenin oluşum şekli, boya uygulama biçimi ve müdahale düzeyi yer alır. Bu tekniklerin her biri, ebrunun ifade olanaklarını genişletmiş ve sanatçılara farklı anlatım yolları sunmuştur. En eski ve geleneksel ebru tekniklerinden biri olan “battal ebru”, ebrunun temel formudur ve diğer tüm desenlerin bu teknikten türediği kabul edilir. Bu teknikte boya damlaları kitreli su yüzeyine serbest bırakılır ve herhangi bir müdahalede bulunmadan oluşan dairesel şekiller desenin kendisini oluşturur. Renkler birbirine karışmadan yan yana durur ve su yüzeyinde doğal bir armoni içinde yayılır. Battal ebru hem yalınlığı hem de teknik zorlukları bakımından ustalık isteyen bir formdur (Derman, 1977). Bu teknik, ebrunun ruhundaki rastlantısallığı ve doğallığı en saf haliyle yansıttığı için geleneksel ustalar tarafından özel bir yere konumlandırılmıştır (Barutçugil, 1999).

Battal ebrudan türetilen tekniklerden biri “gelgit ebru”dur. Bu teknikte boya damlaları battal ebrudaki gibi yüzeye serpilir; ardından bir çubuk ya da tarak yardımıyla dikey ya da yatay hareketlerle su yüzeyine müdahale edilir. Elde edilen desenlerde paralel dalgalanmalar ve ritmik hareketler oluşur. Gelgit ebru, kompozisyon oluşturmada daha fazla kontrol imkânı sunduğu için özellikle hat sanatı arka planlarında sıklıkla tercih edilmiştir (Arıtan, 1999, s. 441-469). Bir diğer teknik olan “şal ebru” ise gelgit ebrunun farklı yönlerde tekrar edilerek uygulanmasıyla oluşur. Şal desenine benzer akışkan çizgiler, ebru kağıdına hem hareket hem de görsel zenginlik kazandırır. Bu teknik, özellikle 19. yüzyılda Osmanlı ebru sanatında yaygınlaşmış ve Avrupa’daki “marbled paper” üretiminde de ilham kaynağı olmuştur (Freeman, 2001, s. 3-11). “Bülbül yuvası ebru” ise, renklerin su yüzeyine serpilmesinden sonra spiral hareketlerle şekillendirilmesiyle elde edilir. Desende ortaya çıkan döngüsel formlar hem dinamik hem de dengeli bir kompozisyon yaratır. Bu teknik, özellikle klasik Osmanlı estetiğinde çokça rağbet görmüş ve zarif çizgileriyle birçok sanatçının imzası haline gelmiştir (Derman, 2004, s. 182-194).

Osmanlı’nın son dönemlerinde geliştirilen ve günümüzde hâlâ büyük bir teknik beceri gerektiren bir diğer yöntem de “çiçekli ebru”dur. Necmeddin Okyay tarafından sistematik hale getirilen bu teknikte, battal zemin üzerine çeşitli çiçek desenleri – lale, karanfil, sümbül, menekşe gibi – resmedilir. Çiçekli ebru, geleneksel ebrunun soyut yapısını, figüratif anlatımla buluşturarak bu sanat dalında yeni bir çığır açmıştır. Desenlerin oluşması için boya damlalarının su yüzeyinde şekil alması sağlanır ve ince uçlu iğne ya da çubuklarla çizimler yapılır. Bu yöntem, ebrunun resimsel yönünü ön plana çıkarmış ve sanata yeni bir estetik boyut katmıştır (Derman, 2011; Eriş, 2007).

“Hatip ebru” olarak adlandırılan teknik ise, figüratif ve simetrik şekillerin battal ya da gelgit zemin üzerine uygulanmasıyla oluşturulur. Bu teknik, adını 18. yüzyılda yaşamış olan Hatip Mehmed Efendi’den alır. Hatip ebrusunda figüratif formlar belirginleşir, bazen çiçek, bazen motif bazlı desenler ortaya çıkar. Bu yöntemde renk geçişleri oldukça kontrollü olduğu için, yüksek düzeyde teknik ustalık gerektirir (Derman, 1977). Ebru sanatında modern dönemle birlikte ortaya çıkan teknik çeşitlenmeler ise geleneksel sınıflandırmalara yeni kategoriler eklemiştir. “Akkase ebru” bu yeniliklerden biridir. Bu teknikte ebru yapılacak yüzeyin bazı bölümleri yağlı kâğıt veya mumlu malzeme ile kapatılarak desenin belirli bir bölgeye uygulanması sağlanır. Sonuçta ortaya çıkan desenler, negatif-pozitif alan kullanımı açısından grafik tasarım ile güçlü paralellikler taşır (Özçimi, 2010).

3. GRAFİK TASARIM ve TASARIMIN TEMEL İLKELERİ

Grafik tasarım, sanat ve teknolojinin yaratıcılıkla harmanlandığı, görsel unsurlar aracılığıyla iletişim kurmayı amaçlayan disiplinlerarası bir tasarım alanıdır. Bu alan, mesaj iletiminin etkili bir biçimde sağlanması için görsel öğelerden yararlanır. Nokta, çizgi, renk, doku gibi temel görsel bileşenler yazılı ifadenin görsel karşılıklarını oluştururken; vurgu, zıtlık, hiyerarşi gibi tasarım ilkeleri de bu görsel iletişim dilinin gramerini meydana getirir.

Grafik tasarımın temel işlevi, bilgiyi görselleştirerek daha kolay algılanabilir ve kalıcı hale getirmektir. Bu bağlamda, "Söz uçar, yazı kalır" atasözü grafik tasarımın etkisini açıklamak için uygun bir örnek teşkil eder. Görsel olarak sunulan mesajlar izleyici üzerinde daha güçlü bir etki yaratmakta, bilgiyi akılda kalıcı bir biçimde aktarmaktadır. Grafik tasarım yalnızca bilgiyi iletmekle kalmaz, aynı zamanda karmaşık içerikleri sadeleştirerek çoklu mesajları tek bir görsel bütünlük içinde sunabilir. Bununla birlikte grafik tasarım, gündelik yaşamın birçok alanında karşımıza çıkmakta ve geniş bir kullanıcı kitlesine hitap

etmektedir. Kimlik belgelerinden banknotlara, ambalajlardan gıda ürünlerinin etiketlerine kadar pek çok nesne grafik tasarımın ürünüdür.

Grafik tasarım uygulamaları basılı ve dijital medya başta olmak üzere çok çeşitli mecralarda yer almaktadır. Basılı medya kapsamında logo tasarımı, kurumsal kimlik çalışmaları, kitap, dergi ve gazete tasarımları öne çıkarken; hareketli medya alanında sinema jenerikleri, televizyon reklamları ve dijital arayüz tasarımları gibi dinamik içerikler grafik tasarımın uygulama alanları arasında yer almaktadır (Bayar, 2019: 1). Grafik Tasarım; bir kaynaktan, karşı tarafa iletilmek istenilen bir mesajın, yapılan araştırmalar sonrasında geliştirilen yaratıcı bir konsept çerçevesinde, anlamlı, zekice göndermeler ve tasarım ilkelerine uygun biçimde bir araya getirilen görseller aracılığı aktarılmasıdır. En yalın tanımıyla grafik tasarım; bir mesaj verme sanatıdır. Bu mesajın iletimi için kullanılan malzemeler farklılık gösterebilmektedir. Bazen yalnızca tipografi kullanılarak, bazen de bir fotoğraf karesi ya da illüstrasyon ile söz konusu mesaj hedef kitleye iletilir. Bu noktada, kullanılacak olan malzeme; konu, verilmesi hedeflenen mesajın türü, hedef kitlesi ve uygun- lanacak olan konseptte göre farklılıklar göstermektedir. Grafik Tasarım ürünüde malzeme seçimi; var olan bir fikri iletmekte etkili bir faktör olduğuna göre, bir görselin grafik tasarım ürünü olarak nitelendirilebilmesi için yaratıcı bir fikir ve konsept içermesi zorunluluğu olduğunu söylemek mümkündür (Ertan ve Sansarcı, 2017:132).

Görsel Hiyerarşi: Görsel hiyerarşi, izleyicinin bir tasarımı algılama sırasını düzenleyen temel ilkedir. Tıpkı bir müzik kompozisyonundaki melodik öncelikler gibi, görsel öğeler de belirli bir düzen içinde yapılandırılmalıdır. Renk, büyüklük, tipografi ve görsel kontrast gibi tasarım elemanları, hiyerarşik bir yapıyla izleyicinin dikkatini yönlendirir. Bu yapı, mesajın etkili iletilmesini sağlar ve tasarımın algılanabilirliğini artırır.

Denge: Görsel dengede amaç, tasarıma yapısal bir istikrar ve uyum kazandırmaktır. Ancak denge yalnızca simetri ile sağlanmaz; aşırı simetri tekdüzellik ve durağanlık yaratabilir. Asimetrik denge ise daha dinamik, dikkat çekici ve estetik açıdan zengin kompozisyonlara olanak tanır. Bu bağlamda, tasarımda denge unsuru hem yapısal hem de duygusal bir işlev görür.

Görsel Süreklilik: Göz, görsel unsurlar arasında doğal bir akış arar. Süreklilik ilkesi, izleyicinin dikkatini bir noktadan diğerine yönlendiren ve bütünsel algıyı destekleyen bir yapıdır. Görsel ritim, tekrar ve yönlendirme öğeleri bu sürekliliği pekiştirir. Aynı zamanda görsel hafızayı da tetikleyerek mesajın hatırlanabilirliğini artırır.

Vurgu – Çekicilik: Vurgu, izleyicinin dikkatini belirli bir odak noktasına yönlendiren kritik bir ilkedir. Renk, boyut, biçim farklılığı ve boşluk kullanımı gibi unsurlar yoluyla elde edilir. Etkili bir vurgu, tasarımın görsel hiyerarşisini güçlendirir ve mesajın belirginliğini artırır. Bu nedenle her tasarım, en az bir vurgu noktasına sahip olmalıdır.

Uyum (Armoni): Uyum, tasarımda bütünlük ve görsel denge sağlayan bir ilkedir. Ancak bu, tekdüzeliğe yol açacak bir benzerlik değil; çeşitli öğelerin dengeli ve bilinçli birlikteliğidir. Farklı yazı karakterleri, renk kombinasyonları ve boşluk kullanımı gibi unsurlar bir arada anlamlı bir kompozisyon oluşturduğunda görsel armoni sağlanmış olur. Uyum, tasarımın estetik değerini artıran temel yapı taşlarından biridir (Uçar, 2004:153-156).

Tasarım ilkelerinin belki de en önemlisi, bütünlüktür. Bir tasarım içindeki görsel unsurlar bütünlük oluşturacak şekilde biraraya getirildiğinde, kompozisyonundaki dağınıklığın ve parçalanmanın önüne geçilmiş olur. Tasarımcı, kompozisyonunda birarada kullanabileceği unsurları seçerek gruplandırmalı ve bunları birbirleriyle uyum sağlayacak biçimde düzenlemelidir. Aynı temel biçime, boyuta, dokuya, renge ya da duyguya sahip unsurlar; bir tasarımda ideal bütünlüğü oluştururlar. Benzer nesneler gördüğümüzde, bunları doğal olarak gruplandırırız. Benzerliğe dayalı bir bütünlük içindeki farklı unsur, dikkati çeker. Farklı olanı öne çıkararak algılamayı sağlamak için, diğer tasarım unsurlarının bir bütünlük içinde bulunmaları gerekir. Bütünlük kavramı içinde de bir ritm olgusu vardır. Birbirine benzeyen biçimler bütünlük oluşturmak üzere bir yüzey üzerinde yinelendiklerinde, meydana getirdikleri doku içinde bir ritm oluşur. Bu ritm, tekdüze olanla alışılmamış olanı biraraya getirir. Birimler kendi aralarında ve ayrıntılarda oluşturdukları kontrastlarla yeniliği ve tazeliği vurgularken, birlikte meydana getirdikleri doku ise bütünlük oluşturur (Becer, 2011:72).

4. GARİP AY HAKKINDA

Garip Ay, sanat yolculuğuna erken yaşlarda başladı; önce güzel sanatlar lisesine ardından üniversiteye devam ederek Geleneksel Sanatlar alanında uzmanlaştı. 2006 yılında, kitap ciltçileri tarafından yaygın olarak kullanılan bir teknik olan Ebru sanatı ile tanıştı. Adanmış bir pratikle, bu teknikteki adım adım sürecin, sonuç kadar önemli olduğunu fark ederek yeni bir bakış açısı keşfetti. Sonuç olarak, Ay odak noktasını Ebru sürecini gösteren videolar oluşturmaya yöneltti. Garip Ay'ın videoları yaygın bir popülerlik kazandıkça, dünyaca ünlü çeşitli projelerde yerler almaya başladı; bunlar arasında filmler, belgeseller, müzik klipleri, reklamlar ve canlı performanslar yer alır.

4.1. GARİP AY ESERLERİNİN İNCELENMESİ

Resim 1. Garip AY'ın ebru eseri

Sanatçının yukarıdaki eseri, Vincent van Gogh'un ünlü Yıldızlı Gece (Starry Night) tablosunun ebru tekniğiyle yeniden yorumlandığı bir örnek olup hem klasik sanat tarihine hem de geleneksel Türk sanatına göndermeler yaparak disiplinlerarası özgün bir ifade üretmektedir. Grafik tasarım ilkeleri açısından değerlendirildiğinde özellikle hareket, ritim, renk uyumu, odak noktası, denge ve bütünlük ilkeleri ön plana çıkmaktadır. Gökyüzündeki spiral formulu girdaplar ve sarı tonlardaki yıldızlar, ebrunun akışkan karakteriyle birleşerek eserde güçlü bir hareket hissi yaratmakta, izleyicinin bakışını dinamik bir biçimde kompozisyon boyunca dolaştırmaktadır. Bu spiral desenlerin tekrarlayan yapısı aynı zamanda ritim oluşturarak hem Van Gogh'un özgün stiline sadık kalmakta hem de ebru sanatının yapısal döngüsellikle örtüşmektedir.

Kompozisyonda kullanılan mavi, lacivert ve sarı renklerin dengesi, renk uyumu açısından başarılı bir görsel atmosfer yaratmakta; sarının parlak tonları, gece fonundaki koyu mavilerle zıtlık oluşturarak yıldızları belirgin bir odak noktası hâline getirmektedir. Alt kısımda yer alan köy manzarası ve dikey yükselen karanlık servi ağacı, kompozisyonun alt-yukarı dengesini sağlayarak görsel bir denge kurmaktadır. Servi ağacının dikeyliği ile gökyüzündeki yatay hareketler arasında kurulan bu karşıtlık, görsel tansiyon yaratmakta ve izleyicinin dikkatini resmin hem üst hem alt katmanlarında tutmaktadır.

Yapıların çatılarındaki açık tonlar ve küçük sarı pencere detayları, karanlık manzaraya hayat katmakta ve ebru zeminine işlenmiş figüratif unsurlar olarak bütünlük ilkesi içinde esere entegre olmaktadır. Bu bağlamda eser, bir yandan Van Gogh'un dışavurumcu ruhunu ve duygusal fırtınasını korurken, diğer yandan ebru sanatının sakin, akışkan ve meditatif doğasını yapısal biçimde içinde barındırarak eşsiz bir sentez sunmaktadır. Grafik tasarım açısından hem ritmik hem dengeli hem de sembolik bir yapı taşıyan bu yorum, klasik resmin modern yeniden üretimi olarak estetik ve teknik anlamda güçlü bir örnek oluşturmaktadır.

Resim 2. Garip AY'nın ebru eseri

Garip Ay'ın yukarıdaki eseri geleneksel ebru sanatının çağdaş yorumuyla oluşturulmuş, Vincent van Gogh'un otoportresine gönderme yapan özgün bir portre çalışmasıdır ve grafik tasarım ilkeleri açısından değerlendirildiğinde oldukça katmanlı bir anlatı sunmaktadır. Özellikle kontrast, hiyerarşi, odak noktası, denge ve hareket ilkeleri eserde belirgin şekilde uygulanmaktadır. Figürün belirgin konturlarla sınırlanması ve merkeze yerleştirilmesi, izleyicinin dikkatini doğrudan portreye yönlendirmekte, böylece güçlü bir görsel hiyerarşi oluşturulmaktadır. Portrede kullanılan sıcak renk tonları, arka plandaki soğuk ve koyu tonlarla zıtlık kurmakta ve bu durum görsel kontrast ilkesini desteklemektedir. Arka planda yer alan spiral formu dalgalandırıcı, yalnızca geleneksel ebrunun akışkan doğasına değil, aynı zamanda Van Gogh'un özellikle "Yıldızlı Gece" adlı eserinde görülen karakteristik spiral fırça darbelerine açık bir göndermede bulunmaktadır. Bu görsel dil, eserde hem hareket hem de duygusal yoğunluk oluşturarak Van Gogh'un iç dünyasına dair çağrışımlar yaratmaktadır. Dalgaların ritmik ve yönlü yapısı, portreye görsel bir etkileşim kurmakta ve kompozisyonu statik olmaktan çıkararak dinamik bir anlatıma taşımaktadır. Figürün merkezi konumu ve dengeli oranları kompozisyona yapısal bir denge kazandırmakta, portre ile arka plan arasında bütünlük sağlayan çizgisel geçişler ise uyum ilkesine hizmet etmektedir. Bu eser, ebru tekniğiyle Van Gogh'un resim dilini buluşturarak hem geleneksel Türk sanatına modern bir içerik kazandırmakta hem de grafik tasarımın ifade gücünü derinleştiren disiplinler arası bir sentez sunmaktadır.

Resim 3. Garip AY'nın ebru eseri

Garip Ay'ın bu eseri geleneksel ebru sanatının soyut akışkanlığı ile çağdaş sembolik anlatımı birleştiren güçlü bir kompozisyon sunmakta; grafik tasarımın temel ilkeleri açısından değerlendirildiğinde özellikle odak noktası, kontrast, renk uyumu, boşluk kullanımı ve hareket ilkeleriyle öne çıkmaktadır. Kompozisyonun merkezine yakın konumlanan dua eden figür, koyu siyah silüet formuyla açık tonlardaki arka plana karşı güçlü bir görsel kontrast oluşturmakta, bu da izleyicinin dikkatini doğrudan figür üzerinde yoğunlaştırmaktadır. Figürün çevresinde ebru tekniğiyle oluşturulmuş sarı, turuncu ve kırmızı tonlardaki desenler, içe doğru kıvrılan bir hareket etkisi yaratarak hem görsel dinamizm sağlamakta hem de figürün manevî iç dünyasına dair metaforik bir ışık halesi izlenimi vermektedir. Bu dinamik merkezden yayılan desenler, izleyicide ruhsal bir derinlik hissi uyandırmakta ve kompozisyonu duygusal açıdan da güçlendirmektedir. Sol üst bölümde yer alan beyaz güvercin figürleri, yalnızca ritim ve denge unsurları olarak değil, aynı zamanda barışı, arınmayı ve manevî özgürlüğü simgeleyen güçlü anlam taşıyıcılar olarak

kompozisyona yerleştirilmiştir. Bu simgesel öğeler, figürün duasıyla birlikte ele alındığında, eserin mesajını evrensel bir barış ve huzur teması üzerinden derinleştirmektedir. Hilâl figürü ise kültürel ve metafizik bir gönderme noktası olarak kompozisyona yön verirken, göksel bir bağlamda ruhsal yükseliş temasını tamamlamaktadır. Renk geçişleri arasındaki uyum ve bilinçli şekilde bırakılan negatif alanlar, renk dengesi ve boşluk kullanımı açısından da grafik tasarımın temel ilkeleriyle uyumlu bir yapı ortaya koymaktadır. Bu bağlamda eser, geleneksel ebru sanatını çağdaş grafik anlatımla bir araya getirerek hem teknik hem de kavramsal açıdan derinlikli ve etkileyici bir görsel bütünlük sunmakta izleyicileri manevi olarak farklı boyutlara taşımaktadır.

Resim 4. Garip AY'ın ebru eseri

Garip Ay bu eserinde Netflix'te yayınlanan Narcos dizisinin baş karakteri Pablo Escobar'ı resmetmiştir. Geleneksel ebru tekniğinin sınırlarını zorlayarak çağdaş portre anlayışıyla bütünleştiği güçlü bir ifade örneğidir. Eserde yalnızca siyah ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Siyah renk uyuşturucu baronunun karanlık tarafını kırmızı ise öfkeyi, gerilimi ve tehlikeyi temsil etmektedir. Eser, grafik tasarımın temel ilkeleri açısından incelendiğinde özellikle kontrast, odak noktası, denge, negatif alan kullanımı, ritim ve görsel vurgu öğeleriyle dikkat çekmektedir. Kompozisyonun merkezine yerleştirilen Escobar portresi, siyah-beyaz tonlamayla oldukça güçlü bir kontrast oluşturarak izleyicinin dikkatini doğrudan figürün yüzüne çekmektedir. Bu keskin ton ayrımı, figürün duygusal yoğunluğunu artırmakta ve dramatik bir atmosfer yaratmaktadır.

Sol yarıda yoğunlaşan kırmızı damlalar, yalnızca renk vurgusu sağlamakla kalmayıp aynı zamanda figürün psikolojik durumu ya da içsel çatışmasına işaret eden sembolik bir unsur olarak yorumlanabilir. Bu damlalar ebru tekniğinin geleneksel damlatma ve dağıtma yöntemini çağrıştırmakla birlikte, burada biçimsel olarak kaotik bir ritim ve görsel gerilim üretmektedir. Renk olarak kırmızının seçilmiş olması ise hem dikkat çekici bir görsel vurgu hem de şiddet, tutku ya da içsel çalkantılarla ilişkilendirilebilecek güçlü bir simgesel yük taşımaktadır.

Figürün neredeyse tamamen negatif alanla kuşatılmış olması, hem portreyi ön plana çıkaran bir boşluk kullanımı yaratmakta hem de izleyiciye boşluk ve doluluk arasında kavramsal bir karşıtlık sunmaktadır. Portre yüzeyine yayılan damlaların düzensizliği, dengeli yerleşimle bilinçli olarak zıtlştırılmıştır; bu da kompozisyondaki denge unsurunun, görsel gerginlik yoluyla kurulmuş daha ileri bir düzeyini temsil etmektedir.

Tüm bu unsurlar bir araya geldiğinde, eser yalnızca teknik beceriye değil, aynı zamanda güçlü bir anlatı potansiyeline dayanmaktadır. Ebru sanatının kontrollü akışkanlığı ile grafik tasarımın bilinçli kompozisyon ilkeleri arasında kurulan bu sentez, çağdaş sanatta teknikle anlamın nasıl iç içe geçebileceğini gösteren çarpıcı bir örnek sunmaktadır.

5. SONUÇ

Garip Ay, geleneksel Türk ebru sanatını yenilikçi tekniklerle harmanlayarak bu kadim sanat formuna çağdaş bir yorum getirmiştir. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde aldığı eğitim sonrasında ebruyu, "su kadar değişime açık" bir sanat olarak görmüş ve klasik üslubu adeta yeniden evrimleştirmiştir. Klasik ebrunun genellikle soyut desenlerle sınırlı kullanımının aksine Ay, su üzerinde figüratif ve temsili kompozisyonlar oluşturmayı başarmıştır. Özellikle Van Gogh'un "Yıldızlı Gece" tablosunu ebru teknesinde yeniden canlandığı performansı sanatçının uluslararası ün kazanmasını sağlamış; bu yenilikçi uygulama sayesinde ebru sanatının bambaşka bir boyuta taşınabileceği gösterilmiştir. Ay'ın sanatsal

yaklaşımı, eserin sonucu kadar yaratım sürecine de odaklanır. Nitekim sanatçı, ebru tekniğini bir performans sanatına dönüştürerek su üzerindeki resimlerini birkaç el hareketiyle birbirine dönüştürebilmekte, böylece izleyicilere adeta sinematografik bir deneyim sunmaktadır. Geleneksel ebru motiflerini modern görsel kültüre uyarlayan Ay, video ve dijital medya olanaklarını kullanarak ebruyu canlı bir gösteri haline getirmiştir. Hatta su üstünde icra ettiği ebruyu projeksiyon mapping teknolojisiyle birleştirerek tarihi mekânların duvarlarına yansıtmış; bu sayede geçmiş ile geleceği, gelenek ile inovasyonu buluşturan özgün görsel şölenler ortaya koymuştur. Çağdaş ebru sanatçıları arasında öne çıkan Ay, klasik ebruyu dijital araçlarla harmanlayan teknik yaklaşımları sayesinde bu sanatın etki alanını ve görsel çekiciliğini önemli ölçüde genişletmiştir.

Grafik tasarımın temel ilkeleri olan görsel hiyerarşi, denge, ritim, kontrast, vurgu ve uyum, Garip Ay'ın eserlerinde sadece biçimsel düzenleme aracı değil, aynı zamanda anlatıyı yapılandıran temel bileşenler olarak kullanılmıştır.

Ay'ın dijital platformlardaki etkinliği ve dünya çapında kazandığı görünürlük, ebru sanatının uluslararası alanda tanınmasına büyük katkı sağlamıştır. 2016 yılında YouTube üzerinden paylaştığı “Yıldızlı Gece” ebru performansı dünya genelinde viral olmuş, milyonlarca izleyicinin sosyal medya akışına girerek sanatçıyı bir gecede şöhrete kavuşturmuştur. Bu küresel ilgi dalgası, ebru sanatçısının Netflix gibi uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmasının yolunu açmıştır. Nitekim Netflix, Ay'dan Narcos, Stranger Things ve The Crown gibi popüler diziler için ebru tekniğiyle özel videolar üretmesini istemiş; ayrıca bir Japon kozmetik markası, reklam ve ambalaj tasarımlarında sanatçının eserlerine yer vermiştir. Dijital medyada elde ettiği başarı sayesinde Ay, film, belgesel, müzik klipi ve reklam projelerine davet edilerek ebru sanatını farklı mecralarda sergilemiş ve birçok ülkede atölye çalışmaları ile canlı performanslar gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda sanat kurumları ve eleştirmenler, Garip Ay'ın ebru sanatını geleneksel bağlamından çıkarıp evrensel temalar ve popüler kültür referansları ile buluşturarak daha geniş kitlelere hitap edebilmesini takdirle karşılamıştır. Ay'ın eserleri hem estetik yenilikleri hem de su üzerinde resim yapma sürecini görünür kılmasıyla, otoritelerce kültürel mirasa çağdaş bir dinamizm kazandıran örnekler olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, bazı gelenekçi ebru ustaları Ay'ın figüratif marbling çalışmalarını “gerçek ebru” kapsamında görmeyip, bunları ancak “ebru tekniği kullanılarak yapılmış resimler” olarak tanımlamışlardır. Bu eleştirel yaklaşıma rağmen uluslararası sanat camiası, Garip Ay'ın su ve boya ile icra edilen bu özgün performans sanatı aracılığıyla ebrunun sınırlarını genişlettiği ve dijital çağda yeniden canlandığı konusunda hemfikirlerdir. Sanatçı, yenilediği ebru üslubunu dijital sanat unsurlarıyla harmanlayıp dünya ile paylaşarak bu geleneksel sanata çağdaş sanat dünyasında saygın bir yer kazandırmıştır.

KAYNAKÇA

- Barutçugil, H. (1999). *Renklerin Sonsuzluğu – Infinity of Colours*. A4 Ofset.
- Bayar, Ö. (2019). *Grafik Tasarım Rehberi*. Kodlab Yayınevi.
- Becer, E. (2011). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Dost Kitabevi
- Derman, M. U. (1977). *Türk Sanatında Ebru*. Ak Yayınları.
- Eriş, M. N. (2007). *Mustafa Esad Düzgünman ve Ebrû*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Ertan, G. ve Sansarcı, E. (2017). *Görsel Sanatlarda Anlam ve Algı*. Alternatif Yayıncılık
- Freeman, N. B. (2001). Historical overview. In S. el-Gailani (Ed.), *Ebrû Art, Marble on Paper: The Work of Feridun Özgören* (pp. 3–11). Beit Al Qur'an.
- Kâğıtçı, M. A. (1963). *Beitrag zur Türkischen Papiergeschichte*. *Papiergeschichte*, 13(4), 37–44.
- Özçimi, M. S. (2010). *Türk Ebrusu 'nda Düzgünman Ekolü*. Bilnet Matbaacılık.
- Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İnkılap Yayınevi.